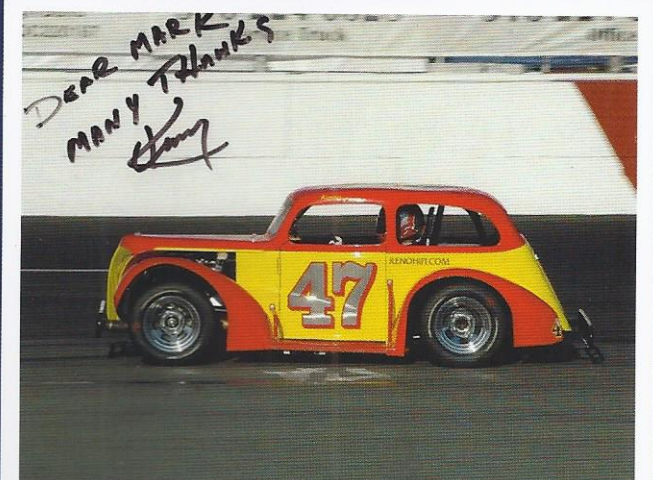
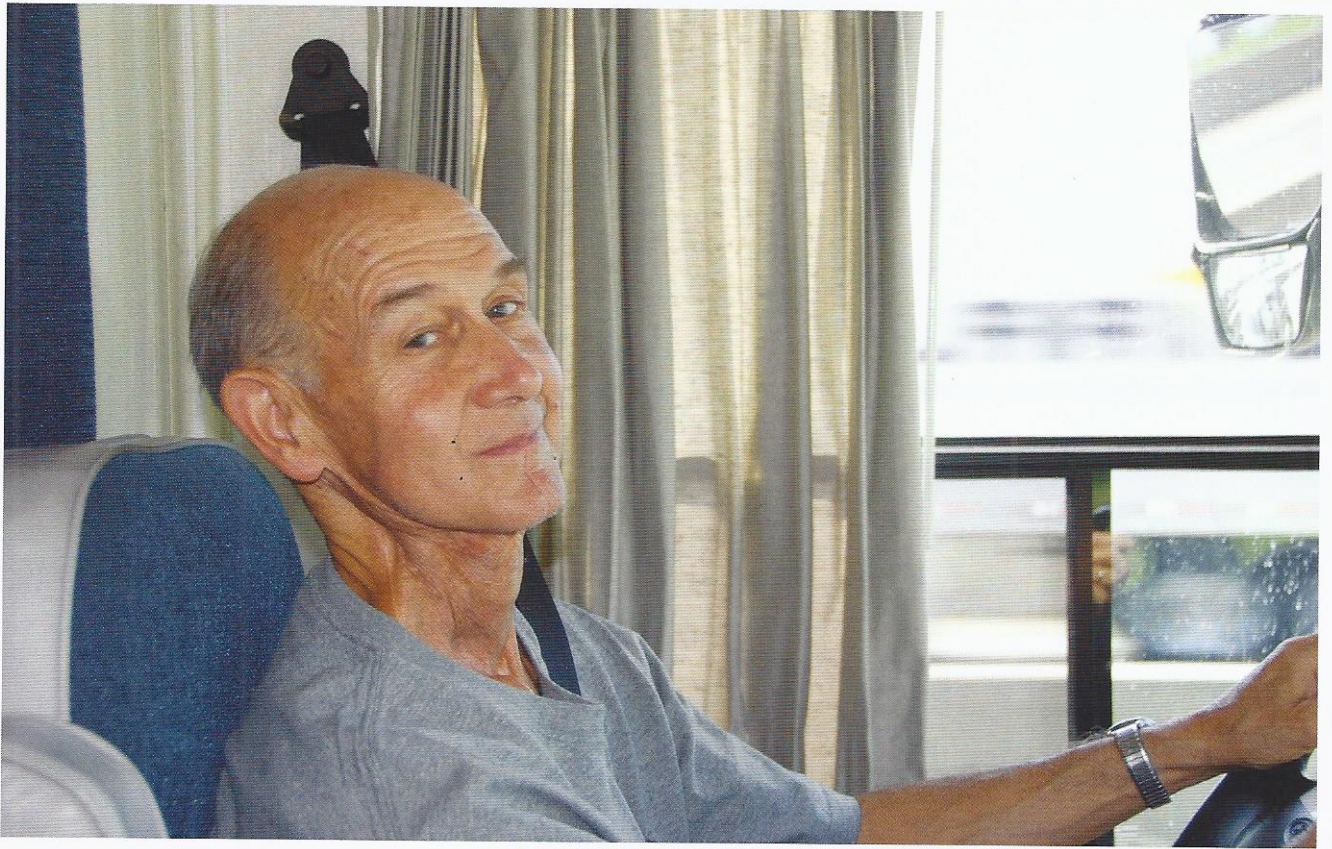


JOURNAL OF THE AMERICAN THEATRE ORGAN SOCIETY

Theatre Organ

SEPTEMBER | OCTOBER 2020

www.atos.org





PIERRE PALLA CONCERTORGEL

By Cor L. Doesburg

*With Peter Koppe, Jos Laus and Arie Den Dikken;
Summary by Patrick Hopper and Vicky Russell from
Organ Historical Society*

Review by John Clark McCall, Jr.

Here is a coffee table book of the highest order if you wish a plethora of detail about one theatre/concert instrument installed in the studios of AVRO (General Association Radio Broadcasting) in Hilversum, Holland which began as a Standaard organ and later finished by John Compton and Sons, London.

While the body of the book is in Dutch, at the end of the text, some 240 pages in, is a "Summary" in English, authored by Patrick Hopper and Vicky Russell. In their online catalog, OHS describes this as "...a generous English summary of each chapter." There would no doubt be a tendency to look somewhat askance at an attempt to summarize this highly-detailed book in English in fewer than 20 pages.

Three mitigating points must be taken into account, though. First, the body of the book is extensively illustrated and the amount of text on each page is thus seriously constrained (many pages contain no text at all, being devoted just to illustrations); second, the English summary is done in a much smaller (but still eminently readable) typeface; and third, the summary is not illustrated (not a problem since it refers directly to each chapter) and because of the smaller type, each page is three columns wide.

VIA ENGELAND NAAR NEDERLAND

Sinds de middeleeuwen zijn er orgels in Engeland en op het continent.¹⁷ Ze staan in kerken en openbare concertzalen. Er was in die tijd contact tussen de orgelmakers en organisten, er was sprake van een wederzijdse beïnvloeding in constructie en dispositie.¹⁸ Er was in het begin vooral sprake van Duitse kennis over de orgelbouw, wat niet alleen in Engeland het geval was maar ook in Nederland. In Engeland kwam men heel vaak het register 'Lieblich Gedact' tegen.

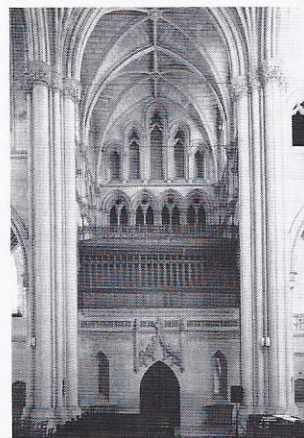
Engeland had een groot aantal Town Halls en concertzalen waar een orgel in stond. De orgelmaker 'Father' Henry Willis (1821-1901) heeft tot de dag van vandaag wereldwijde faam. Ook was er sprake van wijziging van het traditionele orgelconcept. Hoge winddrukken werden al na 1830 toegepast. Het eerste voorbeeld was te vinden in het Hill-orgel uit 1840 in de Town Hall van Birmingham bij zijn Tube Mixturfl. Er was al sprake van Franse invloeden.¹⁹ De experimenten met elektrische tractuur door Bryceson zijn al eerder aangeduid.

Het optreden van Robert Hope-Jones in de Engelse orgelwereld had veel invloed op Engelse orgelmakers. Ondanks de forse kritiek dat hij afweek van de traditionele constructie van een orgel werden zijn vindingen door velen toegepast, vooral in de elektro-pneumatische tractuur. Bijzonder feit is dat in 1901 Hope-Jones aan de 17 jaar jongere orgelmaker John Compton vroeg om als manager bij één van zijn werkplaatsen in dienst te treden.²⁰ Die was echter al met een andere orgelmaker in zee gegaan. Compton was een verfijnd intonateur. Hij vordedigde de opvattingen van Hope-Jones, hoewel hij sommige daarvan niet deelde.²¹ Compton ontwierp onder meer een eigen extension-systeem waarmee hij door elektrische schakelingen toe te passen uit één rij pijpen (rank) verschillende voetmaten kon afleiden. Op deze wijze maakte hij in 1921 het orgel in Downside Abbey, een unitorgel met vijf manualen en 30 ranks verdeeld over 140 registers. Eén van zijn hoogtepunten.²² Van groot belang voor de verdere gang van zaken bij Compton was de komst van James Isaac Taylor. Deze werd door Compton opgeleid tot orgelmaker en is van grote betekenis geweest voor het ontwerpen en het ontwikkelen van de orgeltechniek van Compton.²³

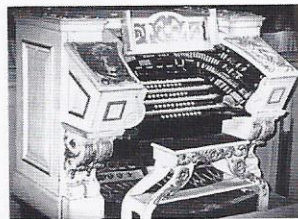
¹⁷ De 'dispositie' is één type van registers die het orgel tot beschikking heeft.

In Engeland werden ook filmtheaters gebouwd en in navolging van de ontwikkeling in Amerika gingen de Engelse orgelmakers ook theaterorgels maken. Deze orgels waren duidelijk beïnvloed door de Amerikaanse constructies zoals de Unit Orchestra van Hope-Jones.

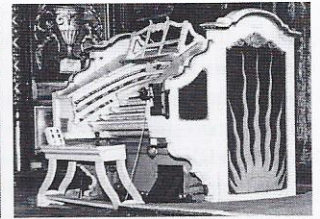
De orgelmakers Hill, Norman & Beard maakten op die manier onder de naam 'Christie' theaterorgels. Het orgel in The Regal Cinema, Marble Arch in Londen (1928) is bescamsd. Ook omdat er een echt carillon in het orgel aanwezig was.



Het Compton-orgel in Downside Abbey. Het heeft geen pijpenfront.



Het Christie-theaterorgel in The Regal Cinema, Marble Arch, Londen.

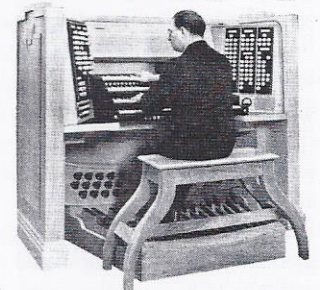


Het Wurliizer-theaterorgel in de Trocadero, Elephant & Castle in Londen.

In 1908 plaatste Compton zijn eerste theaterorgel met zes ranks in de Palace Cinema in Tamworth. James Taylor bespeelde het bij de ingebruikname.

In 1923 voltooidde Compton het theaterorgel in het Londense Shepherd's Bush Pavillion met 17 ranks. In ontwerp was het meer een concertorgel. Dit orgel bleek een groot succes.²⁴ In 1932 maakte men in de Concert Hall in het Broadcasting House van de BBC in Londen een groot orgel van het kerkerorgeltype. Compton voltooidde in 1936 een theaterorgel voor de BBC in de St. George's Hall, Langham Place. Dit orgel werd tegelijkertijd met beide AVRO-orgels gemaakt.

Uiteraard ontgingen Wurliizer de ontwikkelingen op theaterorgelgebied in Engeland niet. Aanvankelijk importeerde men sinds 1929²⁵ orgels in Engeland, maar gezien de invoerrechten was het voordeliger zich in 1933 in Engeland te vestigen.²⁶ In 1930 verschepte men vanuit Amerika een orgel voor de Cinema Trocadero, Elephant & Castle in Londen. Vanaf die ingebruikname concerteerde Quentin Mackean op dit orgel. De dispositie van dit instrument was het voorbeeld voor de dispositie van het Pierre Palla Concertorgel. Het orgel werd onlangs door de Cinema Organ Society gerestaureerd en in het auditorium van de Troxy in Stepney, East London geplaatst. Vanzelfsprekend was Wurliizer toen een geduchte concurrent in de theaterorgelmarkt voor de Engelse theaterorgelmakers. Compton had echter driedwart meer orgels in Engeland geïnstalleerd dan Wurliizer.²⁷ Niettegenstaande het andere klankkarakter dan dat van Wurliizer worden de orgels van Compton nog steeds hoog gewaardeerd.



James Taylor aan het Compton-orgel in de Concert Hall van de BBC.

De ontwikkeling en het gebruik van het theaterorgel in Engeland kreeg een vervolg in Nederland. Dit wordt in de volgende hoofdstukken verder uitgewerkt.

Not being able to speak or read Dutch, it isn't possible to discern what may have been excluded from the summary, but the reader is left with the sense that the answer may well be, "Not much."

Perhaps no theatre/concert instrument has ever received such a detailed treatment. One must remember that theatre instruments have been rare in the Netherlands. The book is a celebration of Pierre Palla, the organist most associated with the instrument and the Compton's salvation and restoration in its original setting at the AVRA Studios which are now the *Hilversum Council and Broadcaster's Music Centre*. The restoration of the organ sprung from the establishment of the *Pierre Palla Concert Organ Foundation*. The restoration started in January 2013 with removal of asbestos materials in the studio and the instrument itself. Tuning, regulation, and the installation of a Uniflex operating system came about in the Summer of 2018. It is obvious that a great deal of financial support for the project and the resulting book came from Dutch enterprise, as more than 18 companies or foundations display their logo at the end of the volume.

The organ was originally contracted with Standaart in November 1934 but the ensuing bankruptcy of the firm led AVRO to engage John Compton and Sons to finish the instrument. As a result, the organ is somewhat of a hybrid with pipework and traps primarily by Standaart, Gottfried and Compton. Some percussions were by the familiar Chicago firms of J. C. Deagan and Kohler-Liebich.

I am not aware of any published book that presents a more detailed history of Anton Gottfried, the respected Erie, Pennsylvania manufacturer who supplied pipework and even consoles for many American theatre instruments. David Junchen's *Encyclopedia of the Theatre Organ* stands as only a brief introduction when compared to the depth of coverage offered in this book. This reviewer, a Packard car enthusiast, was most pleased to see a photograph of Anton Gottfried next to his 1953 Packard Mayfair! In addition, the book offers an extensive history of the Standaart Company and the few theatre instruments it produced...of course, written in Dutch.

The graphic presentation and photographs are superbly done. As a picture book, the work is at the top of its craft.

The book's text wanders greatly—at least in the English summary section. Some of that may be attributed to the inefficiency of translation. The book was obviously intended for theatre organ historians and aficionados but also for the general public. From time to time the authors will offer rather elementary essays on what an organ is, its history since ancient times, and the various movements that produced classical and concert instruments, and the theatre organ. Suddenly, this volume goes to the other extremity, offering up technical information that is far beyond the grasp of those of us who are not organ builders or restoration experts.

Every rank of the instrument is examined in great detail—in so much detail that, for this reader, I began to simply turn the pages and examine the photographs and charts—most of them presented in full color. Historical photographs in black-and-white are generally very clear and interesting.

Familiar faces for ATOS members include photographs of Jesse Crawford, George Wright, Simon Gledhill, Richard Hills, Buddy Cole, Sidney Torch, David Gray, and our good friend Robert Hope-Jones.

The history of the instrument and its survival in Hilversum is a story in itself. It came within an inch of its life during the German occupation of the Netherlands. Because of its rarity and service to Dutch broadcasting for over 86 years an exhaustive (perhaps too exhaustive?) amount of research and material has been assembled by Mr. Doesburg and his associated team of authors. While the documentation is worthy as a historical resource, the volume's excellent imagery is what will make it well worth having for most. It is not a book to curl up with, however, unless one understands Dutch. *Pierre Palla Concertorgel* will make a lovely addition to the coffee or tea table due to its magnificent graphics and interesting photographs.

Available on-line from The Organ Historical Society, organhistoricalsociety.org, \$49.95 (taxes and shipping are additional). The direct URL is: ohscatalog.org/pierre-palla-concertorgel-by-doesburg-dikken-koppe-and-laas.